

ЕТАПИ ПРОЕКТУВАННЯ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

К. пед. н., доцент Устименко О. М.

Україна, Київ, Київський національний лінгвістичний університет

Abstract. This article is devoted to the issue of step sequencing for successful implementation of project-based learning in the language classroom. Two models – linear and integrative – of a special sequence of activities for orchestrating multiple-step project work in the foreign language classroom are described. Both models are easy-to-follow as suggest easy-to-manage structure to project work. The integrative model provides more effective incorporation of project work into thematic unit. Special language intervention steps meet students' language and content demands and help them complete their projects successfully.

Keywords: project-based learning, foreign language classroom, step sequencing of project activities, linear and integrative models, language intervention steps.

Як відомо, в освітньому процесі проектна технологія реалізується протягом певної проектної діяльності (проекткування) учнів/студентів. Під **проекткуванням** у галузі вивчення іноземних мов ми розуміємо *творчу навчально-пізнавальну інішомовну комунікативну діяльність учасників проекту, проблемну за формою пред'явлення навчального матеріалу, практичну за способом його використання, інтелектуально навантажену за змістом і самостійну за характером здобуття вмінь, навичок та знань.*

Реалізація будь-якого проекту відбувається в процесі поетапного виконання її учасниками певних проектних завдань. У сучасних педагогічних і методичних дослідженнях досі не існує єдиного підходу до визначення кількості та назв етапів проектування. Вітчизняні і зарубіжні дослідники пропонують *від 3 до 10 етапів* (фаз, стадій, кроків тощо) та по-різному їх називають (див., наприклад, праці Е. Г. Арванітопуло, В. В. Гузеєва, І. В. Дубко, О.В. Кіршової, А. В. Конишевої, В. В. Копилової, Н. Ф. Коряковцевої, Н. О. Кралі, Л. В. Кудрявцевої, Н.Ю. Пахомової, Є. С. Полат, І. С. Сергеева, М. А. Ступницької, В. В. Титової, І. Д. Чечель, W. Emer, D. L. Fried-Booth, S. Haines, J. H. Helm, M. Legutke, H. Thomas, F. Stoller, G. H. Beckett та ін.). Таку кількість і розмаїття етапів можна пояснити різними ступенями конкретизації навчальних дій (кроків) учнів/студентів під час проектної діяльності.

Ми виходимо з того, що для визначення кількості та послідовності етапів проектування ключовими є мета і зміст діяльності учасників проекту на кожному етапі. Спочатку учні/студенти планують свою роботу і готуються до виконання проекту, потім вони його виконують, далі презентують результати проектної роботи і, нарешті, підбивають підсумки, аналізуючи та оцінюючи створені продукти проектів. Отже, маємо **чотири послідовних етапи проектування**: 1) *підготовчий*; 2) *виконавчий*; 3) *презентаційний*; 4) *підсумковий* (див. також [1, с. 76; 2, с. 95; 3, с. 176]).

Проектна діяльність учнів/студентів реалізується на цих етапах *покроково*, тобто етапи деталізуються з метою конкретизації напрямків, цілей, завдань, способів та прийомів кожного окремого кроку. Наприклад, на *підготовчому етапі*, головна мета якого – спланувати навчально-пізнавальну діяльність учнів/студентів у межах майбутнього проекту, спочатку презентується проблема дослідження і стимулюється самостійна діяльність учасників проекту. Формуються малі проектні групи (команди), використовуються різні інтерактивні прийоми для згуртування і мотивації учасників проекту. Це *крок 1*. Далі визначаються тема і формат кінцевого продукту проекту (*крок 2*). Після цього безпосередньо планується хід проектної роботи: обговорюється структура проекту, етапи виконання проектних завдань визначаються джерела отримання необхідної інформації; уточнюються функції кожного учасника проекту. Крім того, викладач з учнями/студентами прогнозують вміння, навички та знання, які їм знадобляться для виконання проектної роботи. Це *крок 3*. **Виконавчий етап на заняттях іноземної мови** є особливим, тому що тут починається мовна та мовленнєва підготовка учнів/студентів до виконання завдань проекту, а також їхня діяльність з пошуку (*крок 4*), аналізу та систематизації зібраної інформації (*крок 5*). Метою **презентаційного етапу** є підготовка та організація презентації результатів проектування. Школярі/студенти готують свої презентації, проводять репетиції (*крок 6*) і власне презентують кінцевий продукт проекту в певному форматі (*крок 7*). На *підсумковому етапі* відбувається оцінювання ходу і результатів проектування як з боку викладача, так і з боку учнів/студентів (само- та взаємооцінка). Це *крок 8*.

У дисертаційній роботі з методики навчання англійської мови Е. Г. Арванітопуло

можна ознайомитись із детальними рекомендаціями щодо поетапного проектування [1, с. 76–87]. Покроковий зміст проектної роботи, дії учнів/студентів та викладача на кожному етапі у процесі навчання іноземних мов детально описані у працях Н. Ф. Коряковцевої, В. В. Копилової, А. М. Щукіна, R. Ribé, N. Vidal, F. Stoller та ін.

Розглянемо питання послідовності реалізації іншомовної проектної діяльності на заняттях іноземної мови. Ще наприкінці XIX – на початку XX ст. сформувалися два способи навчання на основі проектної технології: *лінійний* (за проф. К. М. Вудвордом) та *інтегративний* (за проф. Ч. Р. Річардсом), які й сьогодні застосовуються педагогами, учителями іноземних мов. Так, К. М. Вудворд запропонував синтетичну модель проектного навчання в заснованій ним «школі ручної праці», коли учні спочатку набували необхідних знань, а потім, наприкінці циклу уроків, працювали над виконанням проектних завдань. За аналітичною моделлю Ч. Р. Річардса проектне навчання не передувало роботі учнів над проектом, а було безпосередньо інтегроване в процес проектування [5, с. 62–63].

У наш час на заняттях іноземної мови за *лінійним способом* учні/студенти спочатку здобувають базисні вміння, навички, знання з певної проектної теми (проблеми), потім вправляються в іншомовному тренуванні, і лише після цього працюють над створенням проектного продукту. Тобто послідовність дій учасників проектування така: 1) ознайомлюються з необхідним мовним, мовленнєвим, (лінгво-)країнознавчим матеріалом; 2) виконують вправи для формування і розвитку відповідних навичок і вмінь з цим матеріалом; 3) наприкінці циклу уроків виконують проектне завдання, яке пропонується у вигляді іншомовної мовленнєвої практики. За *інтегративним способом* 1) учні/студенти домовляються щодо проблеми, над якою будуть працювати; 2) планують подальший процес проектної діяльності та визначають, які вміння, навички, знання їм необхідні для розв'язання проектної проблеми; 3) визначені вміння, навички, знання учні/студенти здобувають у коротких навчальних сесіях (language intervention steps [7]), котрі чергуються з певними кроками проектування; 4) школярі презентують результати проектної діяльності та 5) аналізують процес навчання.

Лінійну модель проектування у навчанні іноземних мов (див. також [1, с. 89]) представлено у Рис. 1.

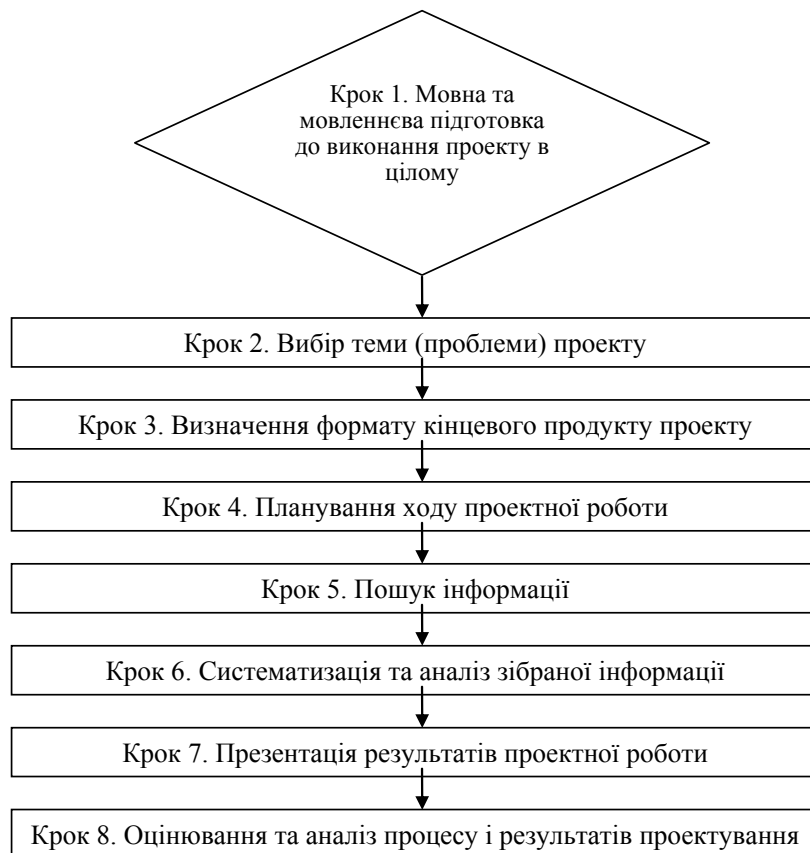

Рис. 1. Лінійна модель організації освітнього процесу з іноземної мови на основі проектної технології

Представимо інтегративну модель проектного навчання іноземних мов, котра базується на варіанті моделі, запропонованої американським професором Ф. Столлер [6, с. 112] (див. Рис. 2).

Обидві моделі використовуються в освітній практиці. Так, наприклад, лінійна модель всім знайома за підручниками іноземних мов: вона представлена у вигляді проектних завдань наприкінці тематичних циклів уроків. На основі інтегративної моделі укладено всі підручники англійської мови як іноземної «Project» за авторством Тома Хатчинсона, які друкуються видавництвом Oxford University Press. Також було укладено банк освітніх проектів та розроблено систему вправ і завдань для навчання старшокласників англійської мови [1]. Я. В. Тараскіна у своєму дисертаційному дослідженні розрізняє два типи проектів навчання німецької мови: закритий та комбінований, які, ми вважаємо, відповідають лінійному (закриті проекти) та інтегрованому (відкриті проекти) способам проектного навчання [4, с. 86–97].

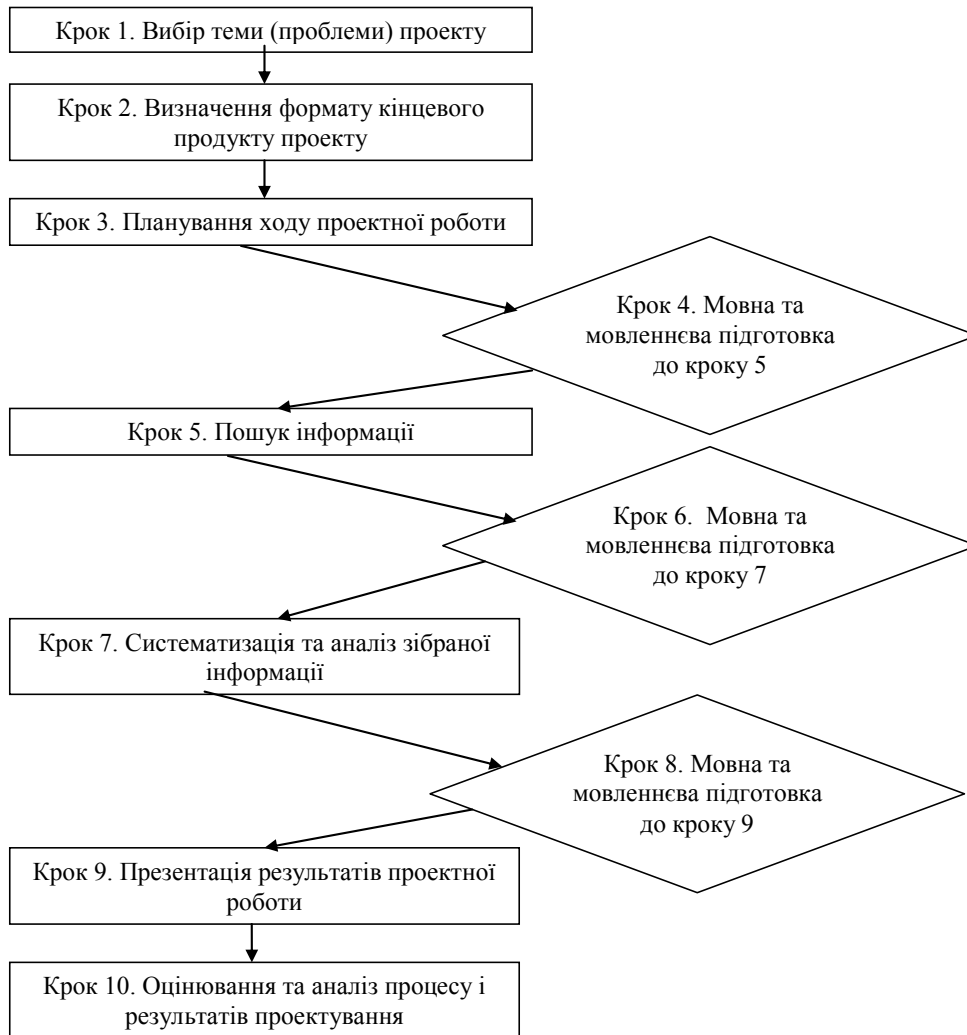

Рис. 2. Інтегративна модель організації освітнього процесу з іноземної мови на основі проектної технології

Більш раціональною нам вбачається **інтегративна модель**, відповідно до якої учасники проекту вже на початку вивчення змісту теми планують майбутній проект, а потім послідовно реалізують його на кожному етапі іншомовного освітнього процесу. Необхідні іншомовні вміння, навички, знання формуються і розвиваються безпосередньо у ході проектної роботи. Такий спосіб проектного навчання іноземних мов є гнучким, його легко адаптувати до змін освітньої ситуації у колективі. Методичні експериментальні дослідження довели вищу ефективність інтегративної моделі, аніж лінійної [1; 6, с. 111–117]. Під час опитувань школярі та студенти визначали інтегративний спосіб проектного навчання іноземної мови як такий, що допомагає їм бути організованими і динамічними під час проектування [1, с. 169].

ЛІТЕРАТУРА

1. Арванітопуло Е. Г. Проектна методика навчання англійської мови на старшому ступені ліцею : дис. канд. пед. наук : 13.00.02 / Арванітопуло Елла Георгіївна. – К., 2006. – 289 с.
2. Дубко І. В. Метод проектів у навчанні учнів основної школи письма німецькою мовою після англійської : дис. канд. пед. наук : 13.00.02 / Дубко Ірина Володимирівна. – К., 2012. – 284 с.
3. Коньшева А. В. Современные методы обучения английскому языку / А. В. Коньшева. – Минск : ТетраСистемс, 2011. – 304 с.
4. Тараскина Я. В. Проектная методика как средство формирования иноязычной коммуникативной компетенции студентов языкового вуза : немецкий язык, II курс : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Тараскина Ярослава Вячеславовна. – Улан-Удэ, 2003. – 206 с.
5. Knoll M. The project method : its vocational education origin and international development / M. Knoll // Journal of Industrial Teacher Education. – 1997. – Vol. 34. – № 3. – P. 59–80.
6. Methodology in language teaching : an anthology of current practice / J. C. Richards, W. A. Renandya [Eds]. – Cambridge : CUP, 2002. – 422 p.
7. Stoller F. Project work : a means to promote language content / F. Stoller [Електронний ресурс] // English teaching forum. – 1997. – Vol. 35. – № 4. – Режим доступу до статті : <http://dosfan.lib.uic.edu/usia/E-USIA/forum/vols/vol35/no4/p2.htm>